

SVOBODNA SLOVENIJA

ESLOVENIA LIBRE

LETNO (ANO) XLVII (41)

Štev. (No.) 45

BUENOS AIRES

17. novembra 1988

Poslanica

Slovenskega narodnega odbora

Ob propadanju komunističnega sistema ter ob dogodkih znotraj in zunaj domovine, ki zlasti v zadnjem času napoljujejo slovenskega človeka z zaskrbljenostjo in ogorčenjem, Slovenski narodni odbor iz političnega združstva izraža svoja stališča:

PONOVNO OBTOŽUJE vladajočo komunistično partijo nasilja ter brezpravnih, nezakonitih in krivičnih obsodb, od tistih v letih revolucije pa vse do teh, ki danes pretresajo slovenski narod, katerega z monopolnim, samolastnim in brezprizivnim izvajanjem oblasti duši, ga zavaja in mu onemogoča svobodno rast v skladu z načelom o samoodločbi narodov ob celotnem spoštovanju človekovih pravic.

SPOMINJA slovensko in svetovno javnost, da so vrednote osebne svobode in narodne samobitnosti, za katere se je slovensko ljudstvo prizadevalo in bojevalo več kot tisoč let in ki so tudi danes slovenskemu človeku svete, še vedno predmet načrtnih napadov protinarodnih sil. Ti ideali, na katerih temeljijo najpristnejši narodni interesi, so danes živi bolj kot kadar koli in se kljub nasilju totalitarnega sistema izražajo z novo močjo v zahtevah po temeljnih pravicah človeka in državljan.

POZDRAVLJA zrelo ravnanje slovenskega naroda ob novih preizkušnjah, pred katere je postavljen, in z veseljem spreminja izraze zvestobe slovenstvu, ki se množično usmerjajo v oporo rojakom, ko so zaradi svoje demokratične drže in slovenske zavzetosti žrtve krivičnega peganjanja in obsodb.

ZAHTEVA, da samozvani nosivci oblasti v Sloveniji, katerim slovensko ljudstvo ni nikdar pripoznalo legitimnosti, ob očitnem in nezadržnem propadanju njihove moči predajo oblast svobodno izvoljenim predstavnikom slovenskega naroda. Le ti naj ob upoštevanju svojskosti ostalih narodov, ki trpe v Jugoslaviji podobno usodo, nastopijo pot iz razkrnjajočega se socialnega in državnega sistema do pluralistične družbene ureditve v pravni državi.

POZIVA vse Slovence, da ob očitni prelomnici narodove zgodovine solidarno podpro tiste rojake v nesvobodni domovini, ki se pogumno trudijo za pravice slovenskega človeka in resnično demokratično sotje v narodu. Le kulturna in gospodarska prostost, kadar imata zagotovo v politični svobodi, moreta ustvariti pogoje za mir in blaginjo. Ob teh vrednotah, ki so jamstvo za rast vsake družbe, bo mogoče zbrati vse narodne sile, da se v Sloveniji zgradi pravičen družbeni red in uveljavlji njena in dejanska državnost s parlamentarnim sistemom in evropsko usmerjenostjo.

Za Slovenski narodni odbor:

predsednik: Rudolf Smersu
tajnik: dr. Ludvik Puš, dr. Peter Urbanc

Buenos Aires, New York, Toronto, oktobra 1988.

POŠILJA VINKO LEVSTIK

Zadnje novice s teleksa

V Ljubljani se je 4. novembra prvič sestala posebna komisija, ki je bila formirana pri slovenski skupini z namenom, da razišče okoliščine in posledice sodnega procesa proti Janši, Borštnerju, Tasiću in Zavrlu. Od predsedstva Jugoslavije kot najvišjega poveljnika zahtevajo, da jim v roku nekaj dni pošlje sporni dokument, na osnovi katerega je potekal proces. Ker so najvišji slovenski politiki Stanovnik, Marine in Dolanc sporni dokument videli, so jih pozvali, naj tudi sami komisijo seznamijo z njegovo vsebino. Obsojenci so dobili poziv za prestajanje kazni in 21. novembra bodo spet v zaporu.

Časopis je te dni objavilo odprto pismo obojenega Janeza Janše predsedniku slovenskih komunistov Milanu Kučanu, v katerem ga poziva, naj stori glede procesa vse, kar je v njegovu moči. V tem pismu Janša opozarja Kučana, da je predstavnik stranke, ki na svobodnih volitvah s strani ljudstva nikakor ne bi dobila potrebne večine. Kučan se v svojem odgovoru vede klasično komunistično. Veliko fraz ter odsoda Barčarjevega Odbora za varstvo človekovih pravic, če da bo Odbor kriv, če bo prišlo med Slovence do politične diferenciacije. Diferenciacijo pa je povzročil Kučan sam, ko je v svojem odmevnem govoru v Poljeh o-

stro napadel Odbor, in v naslednjih dneh mu je sledila ostala čreda komunistov. Komunisti kot komunisti najprej naredijo znotraj naroda razdor, nato pa za ta razdor obsojajo druge.

Novi protesti

Masivni protesti v Jugoslaviji se nadajujo. V Beogradu so manifestanti zahtevali kruh — in svobodo! Ponudili so jim 44% povišanje plača, a zahtevajo 100%. Povprečna plača delavca je v Srbiji manj kot 100 dolarjev. Inflacija dosega že 236% letno, kupna moč plač pa se je znizala za 25% in pristala na ravni leta 1960.

V Beogradu so napovedali veliko manifestacijo oziroma pohod na parlament za 19. novembra. Istočasno pa sta Društvo slovenskih pisateljev ter Zveza socialistične mladine Slovenije sklicali protestne manifestacije v Ljubljani. A tu ne gre predvsem za ekonomski probleme. Kot poročajo, bodo zahtevali manjše nadzorstvo osrednje vlade ter protestirali proti novim ekonomskim uredbam, ki večajo centralistično nadzorstvo ter tako zavirajo aktualni proces demokratizacije v Sloveniji.

GOVOR PREDSEDNIKA ZS LOJZETA REZLJA

Rad bi spregovoril vsem navzočim nekaj misli o pomembnosti naših Domov in o pomembnosti ohranjanja slovenskega jezika zlasti med mladimi.

Da ohranjamo jezik, moramo že po naših družinah gojiti lepo slovenščino. Pomagajmo si pri tem s pisano slovensko besedo, skrbimo, da bodo otroci redno obiskovali slovenske šole in Domove. V družinah bomo skrbeli za tako ozračje, da bo v njem vedno volja za odprt in zaupen razgovor staršev med seboj in z otroki. V skribi za svoj notranji razvoj bodo naše družine združevale napore in s skupnim prizadevanjem vzdrževale širšo slovensko družino. Dolžni smo tudi izročati mlajšim naše poslanstvo, ki je vzrok našega bivanja in življenja v naših skupnih Domovih. Mladina je sklenila, da hoče širiti med seboj in v okolju, v katerem živi, resnico o boju in žrtvah slovenskega naroda za svojo svobodo in demokracijo v preteklosti, danes in v bodočju. Povezavati se hoče z vso slovensko mladino v združstvu, zamejstvu in Sloveniji, ki je svobodoljubna, demokratična in se zaveda odgovornosti za usodo slovenskega naroda.

Naši Domovi in druge ustanove naj vztrajno in načrtno goje slovenski jezik in kulturo in skrbe za ohranjanje izročil, pobujajo pa tudi čut za živa gibanja v vsem narodnem telesu. Krajevni Domovi naj bodo gostoljubno odprti vsem slovenskim vseljencem, ne glede na čas in razlog njihove preselite. To naj bodo res Domovi slovenske domačnosti, slovenske zavesti in slovenskega ponosa. Združeni in bratsko povezani bomo ostali še dolgo.

Drago Jančar je v Novi reviji v 57. številki na strani 224 zapisal o nas v Argentini besede, ki so nam lahko v veselje, pa tudi v izpraševanje vesti: „Druga emigracija je bežala po drugi svetovni vojni pred

komunizmom. Zelo pomenljivo je, da je prav ta druga, politična emigracija med vsemi slovenskimi ljudmi, ki so se znašli na tujem, ohranila svoje slovenstvo v najbolj profilirani obliki. Ohranili so jezik, kulturo, tradicijo, v svoje izgnanstvo so posneli vero, narodno zavest, politično prepričanje in vse to tudi obdržali.“

GOVOR PREDSEDNICE SDO NEVENKE MAGISTER

„V nas bo živila naša Slovenija“, se glasi geslo današnjega dne. Ko premisljam o njegovem najglobljem pomenu, mi pridejo na misel razna vprašanja:

Kakšna Slovenija živi v nas, posebno še v nas mladih? Ali tista, katero smo spoznali v otroških letih, o kateri so nam naši starši in učitelji govorili; tisti majhen konček zemlje, katerega je Bog obdaril z lepim griči, hribi in dolinami; ali morda tista Slovenija, ki živi tu v Argentini: naša skupnost. Ali pa morda tista, v kateri bivajo ljudje iste krvi in duha, čeprav živijo na drugem koncu sveta? Katera Slovenija živi in bo živila v nas?

Kaj pomeni živeti s Slovenijo?

Občudujemo lepoto njene narave, če moremo, jo obiščemo, radi poslušamo njeno glasbo, radi plešemo valček in polk. V naši skupnosti priprejamo in sodelujemo pri raznih prireditvah, organiziramo športne tekme, se srečujemo v naših Domovih z našimi sovrstniki in prijatelji, radi predstavljamo naš narod v javnosti, itd. Ali je to biti Slovenec? Je, če v naš živi res slovenski duh in delamo vse to res iz ljubezni do svojega naroda. A to še ni vse. Biti Slovenec, živeti s Slovenijo, zahaja od nas veliko več. Pomeni zanimati se za vse, kar je slovenskega; zanimati se za slovensko zgodovino, njeno politiko, glasbo, besedo in kulturo. Pomeni zanimati se za slovensko preteklost, sedanost in skrbi

za neno bodočnost. Zanimati se moramo za vse, kar se danes dogaja v Sloveniji in v drugih slovenskih skupnostih po svetu, posebno še na Koroškem, v Trstu in Gorici. Iskati stike s slovensko mladino v drugih deželah in se v izmenjavi osebnih izkuštev medsebojno bogatiti in krepliti. Poglavlji se v slovensko kulturo in spoznavati pretekle in sedanje pesnike, pisatelje in umetnike ter se izpopolnjevati v gojiti našega jezika.

Živeti s Slovenijo pomeni zavestiti se, da smo tudi mi mladi odgovorni ali bo naš narod preživel ali ne.

Ko bomo zmožni vse to uresničiti v našem vsakdanjem življenju, bomo v nas zgradili zrele osebnosti, ki bodo gradile svoj narod in vse človeštvo. Takrat bo v nas živila naša Slovenija.

Praznovanje v Clevelandu

V združstvu se je na raznih krajih vršila proslava slovenskega narodnega praznika 29. oktober. Žal nimamo o tem poročil zaradi poštnih stavki v Argentini. Pač pa smo sprejeli telefonsko sporočilo od Jožeta Melaherja iz Cleveland, ki nam je sporočil, da se je vršila proslava slovenskega narodnega praznika v soboto, 29. oktobra ob izredno lepi udeležbi ljudi (okoli 200 navzočih). Kulturni program je trajal dobro uro. Prisoten je bil tudi clevelandski župan Voinovich (po rodru Hrvat), ki je osebno proglašil, da je 29. oktober slovenski narodni praznik v Clevelandu. Tudi je bila sprejeta posebna resolucija s slovenskimi zahodami, ki bo poslana v Belo hišo novemu ameriškemu predsedniku. Proslava se je zaključila s slavnostno večerjo. Podrobno poročilo sledi, ko bo delovala pošta.

žavna žendarmerija.“

„Drugo dejstvo je bil hitri uvoz orožja. Krščanska demokracija je stalno objavljala to v več kot petdesetih listinah, a vlada je to vedno tajala.“

„Ko so prevzeli vlado, je bila država brez dolgov in brez zunanjih kreditov... V manj kot treh letih je vlada naredila dolga za tisoč milijonov dolarjev..., ki so šli izključno za nabavo hrane, kajti podrazljeno gospodarstvo je bilo nezmožno zadostnega pridelka... V dveh letih je vlada porabila vse rezerve, ki jih je dobila ob prevzemu oblasti.“

„.... Vlada ozračje sovraštva in nasilja... Vsaka kritika, vsaka opazka je bila zavrnjena z žaljenjem tistih, ki so imeli pogum povedati jih...“

„Bivši predsednik Krščanske demokracije in njen sostanovitelj Edmundo Pérez Zuñović je bil umorjen, ko je odhajal od doma... Vsi trije morilci so bili spuščeni na svobojo po vladu Ljudske povezave, ki je ta prišla na oblast. Bili so nameč obsojeni pod vladu Krščanske demokracije in predsednik Allende jih je pozneje pomilostil, ker so bili ‘idealistični mladeniči’.“

„Vodstvo krščanske demokracije prišlo do prepirčanja, da je vlada izključno pridobivala na času in pripravljala popolno kontrolo vladajoče stranke, vzgojo revolucionarjev in razdelitev orožja.“

11. septembra 1973 so oborožene sile Čila pod vodstvom generala Augusta Pinocheta izvrstile udar, predsednik Allende pa je naredil samorazglasitev.

U. M.

Živimo s Slovenijo!

Čilski „ne“ in zgodovina

Čilska Krščanska demokracija je pod sedanjim predsednikom Patricijem Aylwinom šla v povezavo z levicarskimi strankami za plebiscit, ki je odločil usodo predsednika Piñcheta. Leta 1973 pa je Krščanska demokracija pod pokojnim predsednikom Eduardom Freyem opravičila udar vojske proti boljševikom, ki so se polaščali oblasti v senci Ljudske povezave in tedanjega čilskega predsednika Allendeja. Frey je takole opisal udar v poročilu bratski italijanski Krščanski demokraciji in Svetovni zvezzi krščansko-demokratskih strank kot je poročala „La Prensa“ 14. oktobra letos:

„Po našem mnenju nosi polno odgovornost za položaj oblasti Ljudske povezave... Režim je prišel na vladu s 36% glasov... Na koncu je bilo dokazano, da so bili glasovi neverjeni za vsaj 4 do 5 odstotkov, kajti ponarejenih je bilo tisoč osebnih izkaznic... Bili so manjšina, ne samo v parlamentu, tudi v občinah, v organizacijah sosedstev, profesionalcev in kmetov... Poraženi so bili v vseh univerzitetnih organizacijah... še posebej v študentovskih... Namesto, da bi priznali to resnico, so skušali na neusmiljen način vzpostaviti družbeni model, ki je bil čisto jasno navdihnen po marksizmu-leninizmu. — Sodišča niso priznavali... kadar so izgubili volitve tega niso priznali, temveč so ustavili paralelne organizacije, ki so odgovarjale vladu...“

„Pozkušali so predugačiti vzgoj-

ni sistem, ki naj bi bil osnovan na marksističnem osveščanju... Predlagali so ukinitve zbornic, ki bi jih nadomestili ljudski zbor, in ustavitev ljudskih sodišč...“

„V osonvi je šlo le za to, da ta manjšinska vlada uvede v deželi totalitarno diktaturo, tako da ni bilo leta 1973 nobenega dvoma, da je manjkalo le malo korakov, da se to ni zgodilo...“

„Glavni tajnik Socialistične stranke je javno klical vojake in mornarje, naj ne ubogajo svojih nadrejenih in naj se jim upro... Pozival je na takojšnjo in nasilno revolucijo. O tem pričajo celo sami komunistični voditelji, ki niso bili s tem soglasni. Tudi komunisti so hoteli isto, bili pa so za drugačno taktiko, ker jim je primanjkovalo še orožja in ni bilo dovolj časa, da bi izurili ljudstvo v rabi orožja.“ Frey poudari: „Vedno isto: pridobiti na času, da si zagotovijo popolno oblast... Fidel Castro je pisal predsedniku Allendeju in mu priporočil, naj se pogaja s Krščansko demokracijo, da pridobi na času.“

„Iz cele Južne Amerike so hitri revolucionarji v Čile: Tupamarcii iz Urugvaja, gverilci iz Brazilije, Bolivijske, Venezuele. Kubansko poslanstvo je bilo pravo mravljišče in je imelo več osebjia kot vsa zunanje politične službe Čila leta 1970. Tuje gverilci so nastavljali na državna mesta, medtem ko so začeli z vajami v orožju in so celo zasedli dele dežele, kamor ni smela stopiti niti dr-

(4)

Slike s poti

O človekovih pravicah

V debati republiške konference SZDL o varstvu človekovih pravic, je znani, sedaj že splošno zasovržen in v zatonu se nahajač prvak Zoran Polič pametnjakovičil in se izražal proti sprejetju predloga. Pa ga nihče ni poslušal. Neka Marija Vilfan pa je zanimivo izjavila: „Mililo je že 40 let od deklaracije o splošnih človekovih pravicah, a pri nas še sedaj ustanavljamo Svet za njihovo zaščito.“ — Komentar pač ni potreben.

Družbeno ali zasebno gospodarstvo

Dosti smo že slišali o jugoslovenskem gospodarskem sistemu imenovanem „samoupravljanje“ (hudomušneži mu pravijo „samozapravljanje“). Menda je utvor tega modela pok. Kardelj, ki ga je hotel izvoziti v Južno Ameriko (npr. Perú). K sreči so „criollos“ še ob času spoznali njegovo neučinkovitost in ga prepušteli iznajditeljem. Zelo me je zanimalo od blizu spoznati sistem, ki ga nekateri dobronamerni optimisti ocenjujejo kot papeške socialne okrožnice prestavljene v prakso. Govoril sem z različnimi ljudmi: tehničnim direktorjem, knjigovodkinjo, tehnikom, mojstrrom pa tudi z načadnimi delavci. Mnenja so seveda različna, a neki mojster, se mi zdi, je dobro zadel s svojo ugotovitvijo: „Sistem je zgrešen, ker predpostavlja, da smo vsi ljudje idealni (angeli, je rekel). Tako imamo pa pridne in lenuhe, poštene in nepoštene, zmožne in nezmožne, in to na vseh nivojih. Kako naj to potem funkcioniра, četudi bi res imeli vso svobodo pri volitvah in odločitvah?“ — „Vendar nekatera podjetja očvidno dobro poslujejo, izvaja, torej so konkurenčna,“ sem mu ugovarjal. „Seveda smo konkurenčni, a na račun naših plač in kamufiranja izgub, ki jih potem prevzame vsa družba.“ Gotovo bo precej resnice v tem. Razgledani ljudje se strinjajo, da so družbena podjetja za zahodne standarde neracionalna, s pretevilno birokracijo in kjer je korupcija nekaj običajnega. Kjer pa je vsaj nekaj osnovne poštenosti, kjer imajo direktorji podjetniškega duha, se takoj pokažejo tudi boljši rezultati.

Govoril sem z zasebniki, lastniki gostilni, restavracij, obrti ali manjših obratov. Vsi so se pohvalili in lepo uspevajo. Če zaviješ v gostilno ali kak drug javni lokal, takoj razločiš, če je v zasebnih ali družbenih rokah, in to po načinu, kako postrežijo strankam. Neki obrtnik mi je celo rekel, da če bi danes dovolili zasebno pobudo v neomejeni meri, bi bili zasebni podjetniki v zadregi z

Zavzeti in domiselni mladi du-

delavci. Samoupravni sistem je namreč zelo pokvaril miselnost delavstva: izostajanje, delovna disciplina, kraja, so le nekatere od njegovih negativnih posledic.

Občina Kamnik postaja zadnje čase znana, da zelo pospešuje zasebno pobudo na področju gospodarstva. Ni zastonj na vrhu lestvice dohodka na prebivalca v Sloveniji in verjetno tudi v Jugoslaviji. Preteklo poletje je odprt v Kamniku Armando Blažina, rojak iz Buenos Airesa, prvo zasebno potovalno agencijo v Sloveniji. Neki drugi zasebnik, zdomec iz Kanade, pa prav zdaj gradi v Kamniku veliko rekreacijsko sredisko s teniškimi igrišči, kopališči, bazeni, sauno itd.

Ali si lahko predstavljamo, kako bi se razvila Slovenija, če bi v njej vladal pravni red v zahodnem smislu in bi ta omogočil, da bi se vsaj del slovenskega tvarnega in duhovnega kapitala vrnilo v domovino?

Novi kristjani

Kot golobica vrh gore se je belila na hribu cerkvica Sv. Treh Kraljev. Tja smo danes namenjeni. Sinoči je deževali in domačini trdijo, da bo danes nebo kot umito in torej lep razgled na gorenjske planine z očakom Triglavom v sredi. Niso se varali: pod nami se je razprostirala slikovita Notranjska z vasicami in zaselki sredи gozdovih jasnih sončnih bregovih, in kar je značilno za vso Slovenijo: cerkvice na gričih do koder seže oko. Na obzoru pa so v jutranjem soncu zažarale planine, sveže kot da bi bile pravkar ustvarjene.

A nekaj drugega je še bolj vzbuđilo našo pozornost in nam dalo mlini. Po stremih bregeh, med pritlikavim drevjem, po senčnih košenjih so bili raztreseni mladi fantje in dekleta, vsak zamišljen vase. Od daleč se je zdelelo, kot da bi se ovčke pasle na planinskem pašniku in mulile sočno pašo. Približamo se jim. Kdo so, kaj tu delajo mladinci 14-15 let? Pa glej presenečenja ne samo za nas iz Argentine, tudi za dolinico, našega spremjevalca: štirideset mladih iz neke ljubljanske župnije je tu na enotedenških duhovnih vajah, pripravljač se na birmo, in prav zdaj imajo uro molka in premišljevanja. Ali je takega danes še mogoče? Ali ne tarmamo starci, da je mladina pomljučena, uporna, „pokvarjena“ in ne vem, kaj še vse. Pomislil sem na naše mlade v Buenos Airesu in na njihove duhovne vaje, in kako težko jih je zainteresirati za globlje duhovno življenje. Seveda, pri nas nič ne stane biti kristjan...

Zavzeti in domiselni mladi du-

IZ ŽIVLJENJA V ARGENTINI

Tone Mizerit

Medtem ko se Menem vrača in je Alfonsi odšel na potovanje, dejansko v državi ne doživljamo nikakih sprememb. Narod je že navajen obupnega stanja, in dejansko ni doživljaja, ki bi pritegnil resnično pozornost ljudi. Ko so 11. novembra guvernerji po silnem naluhi pohiteli na Kongresni trg, da bi zahtevali več državnih fondov za svoje obubožane blagajne, se je to dogodilo sredи vidne apatije publike. Dejanje je bilo v celji podobno prizoru iz komedije, kot pa delu življenjske drame, kar dejansko je.

ZALOSTNA POMLAD

Drama je tudi splošni položaj. Ko je bila znana inflacija za mesec oktober, je vladala pokazala srečen obraz. Inflacija je znova dosegla le enomestno številko, to pot 9 odstotkov. Vendar je ta obraz veselja bila maska, s katero gospodarska vladna ekipa prikriva svoj poraz. Ne spomnите, da je bila za zadnje tri meseca v letu predvidena inflacija v višini le 4%, in da so dejansko vse ekonomske postopke prilagodili temu številu. Celo uradni dolar se mora sušati po teh odstotkih, in tarife za luč, plin, vodo, pa goriva, in prevoz: vse naj bo v mejah tistih slavnih štirih odstotkov.

Da je to le utopija, je razvidno iz tolikih stavk državnih uslužbencev. Zlasti pa je jasen primer pošte, kjer je sindikat prišel do sporazuma z vladom, pa so potem uslužbenci iz glavnega mesta in buenosaireškega področja stavko nadaljevali. Res gre za najbolj bojevite odseke sindikata, in da je včasih zadaj „profesionalno“ podpihanje, a če jim večina sledi, je zaradi tega, ker je večina nezadovoljna.

Razlogi so jasni. Odkar je v vježavi posladanski plan, je „življenska draginja“ (kot temu tukaj pravijo) zrasla za 55,4 odstotka, plača pa le za 46,6 odstotkov. V prvih desetih mesecih letosnjega leta je kupna moč delavskih plač padla za 15%. Odkar so na vladu radikalni, to je od leta 1983, je kupna moč delavskih plač padla kar za 40%. Kdo naj se torej čudi rastočemu nezadovoljstvu ljudstva in pa dejstvu, da peronistični kandidat, kljub svoji polemični osebnosti in kljub kaotičnemu

hovniki v domovini so vzeli stvar zares in začeli pri mladini s temeljitim krščanstvom. Podobni tedni duhovnosti se vrstijo vse poletje v mnogih gorskih cerkvah. Stara župnišča so preuredili v domove duhovnih vaj, kjer mladina ob molični, razvedrili in delu raste v krištjane jutrišnjega dne.

gi važni publicisti in politiki, npr. Ljubo Sirc ali Franc Jeza. Oba sta ostala na žalost nekako okvirna disidente, še vedno govoreč o narodnoosvobodilni fronti, a to bolj iz taktike, ker sta upala, da se more sistem spremeniti od znotraj navzven.

V drugi polovici 70ih let se pojavi grupa previdnih, toda z zelo zdravimi načeli, v Dragi: Vinko Ošlak, Viktor Blažič, Franc Miklavčič, dr. France Bučar in najdoločnejši Franček Križnik, za katerega je silna škoda, da je tako zgodaj preminal.

Stanje represije v Sloveniji tudi po letu 1970 traja še naprej, le da kazni niso tako drastične. Tu je tudi začetek resne in pomembne opozicije. Na dan pridevne prve globoke analize nesprejemljivega diktatorskega stanja s strani klerikov. Dr. Franc Perko, dr. Anton Stres, Janko Koncilija, Jože Kržišnik iz Družine. Ti disidenti ugotavljajo dejstvo, da Slovenci žive v diktaturi, ki ne odgovarja zahtevam človeškega dostojanstva, in so specifično dokazali, da je vernik drugorazredni državljan, ki je diskriminiran od osnovne šole do dela; da je vse družbeno življenje uokvirjeno v neki mit, pravljico narodnoosvobodilne borbe. Ta dejstva so tako dobro, logično in prepričevalno dokazali, da so jih priznali vsi dejavniki v Sloveniji in ce-

ravni bi nastopila z enotno listo. Ali pa, vsaj, da ne bi bil v volitve zapleten osebni prestiž: onadva se v liste ne vtikata.

Stvar je za Menema lažja. Končno se on „ne vtika“ v notranje zadeve buenosaireškega peronizma. Cafiero stoji na čelu stranke v tej provinci in moronski župan Rousselot mu hoče izmakniti stolček.

HITER PREGLED...

nekaterih zanimivih dogajanj:

Volitve so imeli, ali pa jih še imajo te dni, v veliki večini velikih in malih sindikatov. Nekaj je v tem dogajanju jasno. Povsod zmaguje „officializem“, to je, dosedanja vodstva. V največ primerih gre ne za isto skupino, marveč naravnost za isto osebo. Tudi tu so daleč ostali časi, ko je po nastopu radikalizma izgledalo, da bo tudi v sindikate prišel nov veter. A še dalj, hvala Bogu, so časi, ko je političen interes sejal smrt v sindikalnih vrstah. Vandor, Alonso, Ruci, Klosterman in drugi, so le še teman spomin krvave dobe. To seveda ne pomeni, da se sindikalizem ne vtika v politiko. Sindikati so še vedno v rokah peronizma in peronizmu kot stranki pomenijo eno najmočnejših opor. A vse je bolj civilizirano...

Znova je prišla v ospredje zadeva malvinskega otočja. Ali, da se bolj točno izrazimo, problem razmerja med Argentino in Anglico. Od Malvinske vojne leta 1982 pa doslej, so vsi stiki (razen delno trgovski) ukinjeni. To pa ni več mogoče, kajti ne da se zanikati obstaja države kot je Anglija, zlasti ne iz argentinske tradicije. Tudi ne, če hoče Argentina (pod radikalni ali peronistični) res navezati tesne stike z Evropo. Združena Evropa bo dejstvo v kratki dobi štirih petih let. In do nje Argentina sedaj, s svojo listo in Miguelovo posmčjo, dosegel nad 70 odstotkov od danih glasov.

Ta izid znova presega izključno meje teh volitev in teh rezultatov. Za njimi se skrivajo novi globoki premiki, ki so značilni za peronizem. Ta politična struha se nahaja v dobi sprememb, ki se vleče že od same smrti Perona naprej. Značilnost tega razvoja so nehehni premiki. Dejansko peronizem ne more najti trdne strukture. Notranje sile se nahajajo v stalnem boju, in ni ga človeka, ki bi mogel z lastno močjo stopiti na celo gibanja in ga potegniti za sabo. Cafieroova zvezda je hitro zatonila, prav zaradi povezave, ki jo je Menem (obnoviteljska struha) sklenil s staro sindikalno gardo, ki je najčeščejši izraz „pravovernega“ peronizma. A tudi Menem se zaveda, da so zmage le enodnevne muhe. Zakaj sicer strah pred notranjimi včlitvami v buenosaireški provinci?

Volitve peronizma v prvi argentinski provinci so barometer stanja v stranki. Cafiero jih noče, ker se boji ponovnega poraza: ta bi bil zanj usoden in bi dejansko predstavljal konec njegove politične kariere. Menem jih noče, ker bi morebitni poraz zabrisal ves sijaj, ki si ga je osvojil med peronističnim ljudstvom: kako naj zmaga v državi, če ne more ohraniti zmage v stranki? Zato se oba trudita na vso moč, da do teh volitev ne bi prišlo. Ali vsaj, da bi bile le po okrajih, na provincejski

In končno omenimo še odkritje izrednih zalog vojaškega orožja. Policija, ki je sledila kraji ogromne kolonije telefonskih žic, je istočasno odkrila te zaloge. Izgleda, da gre le za mednarodno tihotasto orožje. Radikalna vlada je zadnje čase omejila prodajo orožja v inozemstvo. Črna borza se je seveda po tem pridno razplastila. Temu ne more biti tuja kakšna skupina v osrju oboroženih sil, saj tovarne orožja v Argentini spadajo pod vojaško kontollo. To je ena izmed strankih poti. Druga je dejstvo, da bi vse to orožje kaj lahko padlo v roke gverile, ali da bi ta (naj bo leva ali desna), kaj lahko nabavila orožje na podoben način. Časi, ki bi jih vsi radi pozabili, tako vstajajo na obzoru spomina kot težki oblaki,

Disidenti v Sloveniji

Govor dr. PETRA URBANCA

Maja 1945 je slovenska opozicija videla, da mora zapustiti domovino, ker je bila alternativa biološko iztrebljenje, kar je bilo potem deloma uresničeno. Ivan Maček-Matija je v svojih spominih navel, da so imeli kartoteko 25.000 Slovencev — to je bila „črna lista“. Zgleda, da je žrtvovanje slovenske vojske in nekaterih civilistov zadavljilo slovensko partijo, da niso padli še drugi. Maček je v svojih spominih dejal, da je slovenska revolucija še posebej znanja po tem, da „je bila humana“: cincizem brez primere!

V maju 1945 je veljal za Slovenijo in Jugoslavijo sporazum Tito-Šubašić, ki je določal prosto delovanje več strank. Na ta paragraf je šla Nagodetova skupina, ki se je dokaj organizirala, a kot vemo, je vse skupaj končalo tragično s smrtnimi obsozbami. Po Nagodetovi skupini pa je nastal v Sloveniji straten molk. Nastopila je represija, ki je narodni in ne več doživel. Podobnost med Sovjetsko zvezdo 1918-1945 je popolna. O osebni, kulturni in politični svobodi je bolje, da se ne govori. Vsaka hiša, vsako stanovanje, vse

organizacije, šole, so bile polne informatorjev, poročevalcev, vse je postal sluga partije. Šumljiv je bil celo molk. Vse to je trajalo dobre celo generacije.

Družboslovci pravijo, da je po revoluciji potrebna ena generacija, da se zopet pojavi opozicija. Za Slovenijo je to držalo. Kazalo je, da ne bo pojava disidentov celo v drugo generacijo. V 70ih letih pa imamo prve rabe znake opozicijskega probujanja.

Pojavi se časnikar Blažič; njegova krvida je bila, da je pri Mohorjevi v Celovcu kupil knjigo o Teharjah. Potem sodnik Franc Miklavčič, ki je v privatni dnevnik napisal tezo o Sloveniji, svobodni državi, potem še pedagog Pučnik, ki je tudi imel „napačne“ ideje in je celo emigriral na Švedsko, a se je žal vrnil; kmet Lužar, ki je napisal knjigo (izdal je ni) o svojih doživetjih med partizani, domobranci in v zapori. Iz te dobe je še pistelj Drago Jančar, ki ga poznamo, ker je tako simpatično pisal o slovenski emigraciji v Argentinu.

Po letu 1945 so emigrirali še dru-

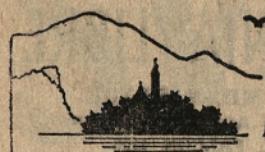
gi visoki partizani vse do danes. Ti kleriki, družboslovci in bogoslovci so sprožili val domačih opozicij, med katerimi je najbolj vidna Spomenka Hribar. Vsi poznamo njen krasno in globoko idejo o obelisku. To naj bi bil spomenik partizanom in domobrancem, padlim za domovino. Vsak na svoj način so jih ljudili. Vendar je izjavila, da medvojna opozicija belogradizma ostane izdaja.

Drugo zanimivo tezo je postavila Hribarjeva z zanimim rekom: Ali zoper okupatorja k sovjetezaci, ali zoper sovjetezaci k okupatorjem. Teza je zanimiva, a povsem napačna, ker je šlo pri nas za revolucijo ali proti njej. Zadeva z okupatorjem je povsem obrobnega značaja.

Moramo pa priznati, da so Spomenka Hribar in mnogi drugi do sledno zagovarjali politični pluralizem. K tem lahko še prištejemo Bojan Štih, Jožeta Vilfana, Jaša Zlobca, Dimitrija Rupla, Zdenka Zavadlava, ki precej piše zadnje čase, Dušana Pirjevca-Ahaca (njegovi spomini žal niso izšli, ker so to preprečili sorodniki), Tarasa Kermavnerja in še lepo število drugih slovenskih pisateljev in intelektualcev.

Vsi ti opozicionalci so zaradi strahu ali zaradi osebne angažiranosti na strani revolucije 41-45 in kašneje imajo eno pomanjkljivost: da se

drže okvira narodnoosvobodilne borbe ter izdajajo domobrancev in slovenske opozicije. Ta lažni okvir — zato imenujem te disidente ‘okvirne’ — jih jemlje prestiž. V letih 1941-42 se je namreč slovenska opozicija uprla diktatu partije. Ta partijski monopol in privilegij iz leta 1941-45 je pa stoprocentno identičen s partijskim d

NOVICE IZ SLOVENIJE

KANAL — Kogojeve dneve so že deseto leto priredili v spomin na umetnika Marija Kogoja. Dnevi so priložnost, da govorniki ponovno poudarijo potrebo po strokovnosti in kvaliteti, v kulturi, za kar si je Kogoj vse živiljenje prizadeval. Prireditve so bile v Kanalu, Novi Gorici in v Tržiču v Italiji.

TRŽIČ — Šušarska nedelja je sejemski praznik tržiških čevljarov in letos so jo praznovali že dvajsetič. Letos je tržiška tovarna Peko praznovala obenem 85 let; zaposli 5.500 ljudi in na dan naredi 17.000 parov obutve. Na sejmu je bila razstava novih čevljev, pa tudi modelov iz preteklosti, starih čevljaskih običajev in šušarske delavnice.

PORTOROŽ — Mednarodna šola združenja Ampere je deset dni proučevala uporabo prostorsko ločljive jedrske magnetne rezonance v medicini in biologiji. Udeležilo se je 150 strokovnjakov, organizator pa je bil Inštitut Janez Štefan. Združenje Ampere združuje znanstvenike, ki raziskujejo molekule in atome z radiofrekvenčnimi metodami.

LJUBLJANA — Uvoz novih avtomobilov se je precej spremenil; zdaj je možno uvoziti toliko tujih avtomobilov, kolikor se jih tudi izvozi. Prejšnje dočilo je predpisovalo uvoz le 15 tisoč tujih vozil na leto.

MARIBOR — Mariborsko gledališče je pripravilo sedem dramskih in pet baletnih premier, eno gostovanje, dve uprizoritvi dramskega studia in nekaj ponovitev iz prejšnjih sezont. Gledališče je lansko leto pretresala kriza, kateri je zaenkrat prekrižala načrte prisilna uprava in normalizirala življene.

RADENCI — Deset milijard dinarjev bo morala plačati Radenska zahodnonemški družbi Kajo. Radenska je namreč prodajala brezalkoholno pijačo z imenom Dejt, za to pa bi morala kupovati surovine pri Kajo. Ta pa jih je draga zaračunavala, zato so pri Radenski mimo pogodbne uporabljali domače surovine. Od 1. julija 1983 sta družbi pogodbo prekinili in Radenska je začela pošiljati na trg podobno pijačo z imenom Stil, kasneje pa še Sving in Šum. Vendar je Kajo zahtevala odškodnino, ki pa je Radenska ne more plačati, ne da bi vsa njena struktura dolga leta ne bila ogrožena.

PORTOROŽ — V slovenskih pristaniščih je v prvih osmih mesecih bilo 11 tisoč tujih jaht. Kljub tej visoki številki pa je v primeri z lanskim obdobjem za 12 odstotkov nižja. Razlog naj bi bil v slabem vremenu in nekaterih navtičnih formalnostih, ki so jih pa pristanišča že odpravila, posledice so pa ostale. Najbolj cenjena marina je portoroška, je pa tudi najdražja.

ob ugodni priliki postanejo bolj odločni in načelnji. Po drugi strani pa njihov sprejem revolucije, OF samovlade in Koebekevne dedičine blokirajo hitrejši razvoj in prodro demokracije.

Svetloba na koncu tunela je pojavljala mlade opozicije. Teh ne teži hipoteka nesmiselne in krvave revolucije. Obupno današnje stanje in brezupnost bodočnosti so jo vzbudile.

Ako pustimo ob strani okvirnike tudi v tej skupini, sta važni dve smeri. Skupina, kjer so malo starejši, iz Društva slovenskih pisateljev, Društva slovenskih sociologov, ki so se pojavili z novo slovensko ustavo, ki ste jo tukaj brali, ter skupina 23 mladih, ki so podpisali silno zanimiv program. Šlo je za kandidaturo za Zvezzo socialistične mladine letos spomladi. Med njimi je bil predsedniški kandidat Janez Janša. Glavne točke programa so bile:

„Odklanjam monopol partije in zahtevamo pluralizem. Odklanjam tudi naziv ‘socialistični’, ker pogojuje njihovo socialistično linijo. Gospodarstvo naj pozna vse oblike lastnine z vsemi posledicami. Očitek, da gre naš boj za oblast, to potrjujemo, da našte stanje in bodočnost to od nas zahteva.“

Jasno je, da je bilo te ljudi potrebitno preorientirati ali jih prisiliti

LIPICA — Vilenica 88 je prireditve, ki jo Društvo slovenskih pisateljev imenuje Tretje srednjeevropsko literarno srečanje. Na njem so na zaključku pripravili literarni večer in podelili nagrado madžarskemu pisatelju Petru Esterházyju. S srečanja so udeleženci podpisali tudi pismo, v katerem opozarjajo svet na nečloveško ravnanje romunske vlade.

LJUBLJANA — Stare avtomobile prodajajo na tri načine: na sejmih, po oglasih in po sistemu staro za novo. Vendar pa zadnje čase ni večje razlike v cenah, čeprav je kotizacija „staro za novo“ malo nižja od ostalih. S tem naj bi bilo razvidno, da je malo gotovine na razpolago in da se splaća zamenjati stare avte za nove. Pred časom so bili rabljeni dražji od novih, ker teh pa sploh ni bilo moč dobiti.

MARIBOR — V novo univerzitetno knjižnico so prenesli več kot 600 tisoč knjig. Stavba z 11.500 kv. metrov bo končno sprejela zbirko knjig, ki je do sedaj gostovala v različnih stanovanjih po Mariboru v za knjige neprimernih razmerah.

LJUBLJANA — Planinci so na Jančah imeli 20. srečanje, ki je imelo geslo „Da se korenin zavemo“. Ljubitelji narave in gorskega sveta so povezani v 177 društvin s čez sto tisoč članov. Ob tej priliki so zvedeli, da bo župnik Jakob Aljaž dobil nov spomenik v Dovju, ki bo visok tri metre. Spomenik bo odprt leta 1989, ko bo Dovje praznovalo 100 let prihoda župnika Aljaža.

UMRLI SO OD 14. do 21. septembra 88:

LJUBLJANA — Marta Lotrič; Fašni Kepelj; Drago Benčina; Jože Pust; Mihaela Žitnik roj. Turk; Marija Šumberger, 90; Vinko Ovcar; Mimi Pininsky roj. Lužar; Rozalija Ferjan roj. Virant, 72; Ivanka Gregorčič roj. Klingenstejn; Ivan Vrbinc, 98; Frane Vukman, 67; Jože Bašković; Ljudmila Šubašić; Alojz Habič; dr. Oton Berkopcec, 82; Milica Polbrežnik, 58; Jernej Andrinek; Ljudvik Benčina; Marijita Gašperšič roj. Kržin; Rudi Indof; Rudolf Šeligo, 83; Rajo Dobrota; Janez Boha; Bronislava Podobnik roj. Šubie; Viljem Hörtnar; Ivanka Šubelj.

RAZNI KRAJI — Ljuba Mantel roj. Pogljen, Celje; Pavel Blažič, Kranj; Milan Valentincič st., Mojstrana; Franc Mubi, Tržič; Milena Žučko, Radomlje; Amalija Pičman roj. Kalan, Kranj; Jurij Grum, Idrija; Stanko Muha, 85, Lokev; Marija Ferme, 76, Celje; Cecilia Zupan (teta Cila), 86, Celje; Guclje; s. Ermelinda Terezija Grešak, Štiberna; Matvija Petelin, 87, (Matjaževata), Gorica; Vlado Plaskan, Žalec; Kristina Kraigher roj. Kejzar, Žasija pri Bledu; Ervin Mestnišek, 64, Kranj; Franc Marn st. (Martincinata), 92, Št. Juršč; Ivanka Mory, Dravograd; Silva Erjavec roj. Golavšek, Kranj; Franc Zagoršek, Žpk., pri Sv. Juriju v Slov. gorici; Anton Strnad, Dobropolje; Angela Klun (Kovačeva mama), 88, Ribnica; Mirko Osvaldič st., Koper; Henrik Zupanc, Žalec; Rudi Jereb, Žiri.

k molku. Proces širih je logično moral priti. Narod pa je začutil, da se poraja neka nova odkrita demokratska linija, kar se kaže v spontanih demonstracijah. Partija se je deloma vključila v to slovensko oblast in skuša v teh manifestacijah s podarjanjem nacionalnih problemov odvrniti pozornost od primarnega problema, njene diktature in vsestranskega poloma.

Opozicija, ki je oprta na maloštevilne intelektualce in na mladino pa ni efektivna, ako nima za seboj masovne opozicije. Brez nje ne bo prodora. Na tem polju pa lahko zaznamujemo marsikaj. Ljudje po službah, tovarnah, pisarnah slabo delajo, počivajo, krajejo in stavkajo. Direktorji izstavljajo dvojne fakture ali dobjavajo denar pod roko.

Narod je sedaj postavljen pred dilemo: Ali misli še vedno na videz podpirati in sodelovati, ali pa misli odkloniti diktaturo in sicer pri volitvah.

Bodočnost: Poljski in madžarski primer nazorno kaže, da partija ne more izvesti gospodarske reforme. Analiza razvoja v teh državah in tudi v Jugoslaviji kaže, da se razvijata kombinirani zadavi družbenega in privatnega sektorja in se pojavljata dva razreda: Partijski z oblastjo, ter nova plast obrtnikov, trgovcev, podjet-

SLOVENCI V ARGENTINI

Osebne novice

Rojstvo: V družini Toneta Boštjančica in ge. Marije roj. Hočvar v Slovenski vasi se je 11. novembra rodila hčerka Marija. Naše čestitke!

Krst: Krščeno je bila Marjana Ayerbe Rant, botra sta bila Slavko Rant in María del Carmen Ayerbe Passiani. Staršem iskreno čestitamo!

Poroča: V cerkvi Santa María de la Lucila sta se 12. novembra poročila dr. Vital Ašič in dr. María Alejandra Tavella. Za priče so jima bili inž. agr. Marko Bajuk in prof. Vera roj. Ašič ter dr. Francisco Tavella in María Surdo. Poročal je dr. Jure Rode. Naše čestitke!

Smrt: Umrla je ga. Terezija Vodnik (78) v Ramos Mejia.

Univ. prof. inž. agr. Marko Bajuk je bil ponovno izvoljen kot predstavnik profesorjev v Višji univerzitetni svet meniške univerze. Čestitamo!

BUENOS AIRES

IZLET OSNOVNIH SOL

Že drugič so se slovenski šolarji in njihovi učitelji zbrali na svojem letnem izletu na prostornem travniku, ki obdaja s treh strani cerkvico La Sallete pred Pilarjem. Na eni strani pa se razprostira gozdček visokih borov. Avtobusi, polni veselih otrok, so drug za drugim prihajali na kraj izletu, le šoli Škofa Jegliča in Jurčičeva sta se pripeljali s privatnimi avtomobili — po dobrati staršev otrok teh dveh šol. Vseh, manih in odraslih je bilo 302.

Najprej smo se zbrali v cerkvi pri maši, ki jo je daroval katehet France Cukjati in s svojimi zanimivimi vprašanjimi med pridigo vzbudil pozornost, to pot naših najmlajših. Kako korajno in v lepi slovenski so mu na vprašanja odgovarjali. Pri hudomušnem vprašanju, kje je bl. Jezus rojen, ali v Sloveniji ali v Buenos Airesu, je bil soglasen odgovor, da v Sloveniji... Z lepim petjem in skupnim obhajilom smo vsi hoteli počastiti Jezusa in se mu zahvalili za slovensko šolsko leto, ki se bliža koncu.

Po opravilu v cerkvi pa k torbam, v katere so mame pripravile dobro malico. Pa se je večjim šolarjem zelo mudilo na travnik, ki je ves v soncu in veselju vabil k nogometu in igri med dvema ognjem. Profesor telesne vzgoje Franci Sušnik je ves čas pazil na nogometne, da so vse tekme v redu potekale. Tudi dekletom se je posvetila Sonja Tomazin, da je tudi tam šlo vse, kot je treba. Najmlajši se v spremstvu učiteljic niso naveličali igrati primernih igri. V senci borov je skupina fantkov građila iz borovih iglic in večje ceste, mostičke in hišice za ptičke.

Seveda je prišel na vrsto tudi sladoled, saj so imeli denar pripravljen v žepih že od doma. Ko so zastopniki

nikov v privatnem sektorju, kjer je odprta konkurenca. Rezultat je, da je 90 odstotkov ljudi še na slabšem kot prej zaradi inflacije in večje revščine. Kako je težko v teh državah izvesti kako reforme. Ako vlečeš partice za sabo — in jih moraš vleči, dokler se sistem ne spremeni — moraš recimo skrbeti za policijo, katero je v Jugoslaviji in Sloveniji štirikrat več na prebivalce kot v Franciji ali v Italiji. Vojske je ogromno. Upokojenih polkovnikov je v Beogradu 18.000 ter 800 generalov. Naša zunanjna zastopstva so preobrenjena. Nobena država na svetu ne more nositi takega balasta. Razmere postajajo vedno slabše, ter bi mogle partije prepričati, da gre na pot neke demokratske alternative. Ako je ne nastopi, lahko vse to vodi v strašen kaos.

Zaključujem s perspektive civilne in vojaške opozicije leta 1941-45, ki je bila pobita ali deloma živi v diaspori. Velja povedati: Čas je emigracijski dal prav na celi črti. Razvoj v diktaturi je bil celo slabši, kot smo predvidevali. Za iste cilje in izjave demokratov leta 1941-45 tudi danes gore slovenska srca.

Trdno sem prepričan, da si bosta narod in opozicija priborila resnični dan osvoboditve. V naši zgodovini bo poleg 29. oktobra 1918 najlepši dan!

Slavje v Berazategui

23. OBLETNICA CANKARJEVEGA DOMA IN MLADINSKI DAN

V nedeljo, 6. novembra je bilo slavje obletnice doma, združeno z mladinskim dnem. Vreme je bilo kot načas za slavnostni dan — pomlad v zelenju narave. Privabilo je mnogo mladih, celo one, ki so bili prejšnjo soboto na plesu Rasti. Res vse priznanje in pohvala našim mladim, ki imajo še smisla za vse, kar je pošteno in slovensko.

Že dopoldne so dekleta in fantje iz različnih domov pričeli tekmovanje v obojkki. V svojih športno dovršenih igrah so pokazali izredno zmožnost, dovršenost, disciplino telesne vzgoje. Tekmovanja so bila vse domače in se nadaljevala še popoldan.

Ob 12. sta dvignila zastave predsednika deklet Andreja Škrbec in Tomaz Vitril. Sledila je maša, ki jo je daroval prelat dr. Alojzij Starc. V svoji pridigi je poudaril pomembnost obletnic naših domov in mladinskih združenj.

„To so naše trdnjave slovenstva in vere. Ni toliko važno, kako so velike in ekonomsko močne. Važno je, kako so zavedne, idejno in versko trdne. Kako smo povezani med seboj. Kako si pomagamo drug drugemu. Naravno je, da vsak dela v svojem domu, vendar pa to delo mora biti usmerjeno za skupno dobro — utrditev našega verskega prepranja in narodne zavesti.“

Po maši je predsednik doma, Jančko Šterbenc izrekel pozdravne besede dušnemu pastirju dr. Starcu, zastopnikom slovenskih domov in mla-

dine ter vsem gostom, nakar je voditeljica programa prof. Pavlina Korošec povabila vse na okusno kosilo.

Popoldanski kulturni program je začel duet Andreja Škrbec in Pavlinka Korošec z recitacijo „V nas bo živelna naša Slovenija“. Na kitariju je spremljal Ivi Korošec. Naša mladina zatrjuje, da bo ostala slovenska!

Sledil je tehtno dograjen in odločen govor predsednika Zedinjenje Slovencev Lojzeta Rezla, katerega klene besede prinašamo posebej.

Z valčkom „Ne prizigaj luči“ so dekleta in fantje Cankarjevega doma zaplesali simbolično vajo pod vodstvom prof. Tatjane Reven, Andreja, Gabi, Marjana in Monika ter Ivi, Marko, Pavla in Tomaz so z dograjenjem spretnostjo ritmičnih kretanj prikazali lepote slovenske melodije.

Naslednja točka je bil govor zvezne predsednice SDO Nevenke Magister. Tudi njene pomembne in močne besede, nanašajoč se na geslo doma, objavljamo posebej.

Sledila je razdelitev pokalov zmagovalcev v obojkki.

Prvo mesto pri dekletih so dosegli SDO Ramos Mejia. Prav tako so odnesli pokal fantje iz Ramos Mejia.

Po kulturnem programu je bila prosta zabava in ples ob akordih orkestra Iskra.

Kar ni se dalo oditi z lepega vrta ob živahnem pogovoru prijetne družbe mladine, ki ima voljo in časa za vse.

med prvo in drugo svetovno vojno, po večini iz Primorske, zasedene po Italiji in tretji emigracijski val po zadnji vojni, ko so dosegli okrog 6000 Slovencev, ki so se umaknili iz domovine, kjer se je polastila oblasti staliniščna diktatura.

Med posamezniki, ki so prišli preko oceana in niso vključeni v te večje skupine, omenja učenjaka Janeza Benigaria, amerikanista, ki je živel med araukanskim prebivalstvom Patagonije, študiral njegovo dušo in se trudil za njegov dvig. Slednji deklamira dve kitici Debeltjakovega prevoda Martina

MALI OGLASI

TURIZEM

Potovanja, skupinske ekskurzije, letalske in pomorske vožnje poskrbi po ugodni ceni Marjeta Šenk. T. E. 762-2840.

ADVOVATI

dr. Vital Ašič — odvetnik - ponedeljek, sreda, petek od 17 do 19, Don Bosco 168 - San Isidro; T. E. 743-5985.

dr. Franc Knavs — vsakovrstne civilne, delavske in trgovske zadeve v Capitalu in Peči. Bs. As. — Tucumán 1455, 9. nadst. E - T. E. 45-0320 - poned., torek, četrtek od 16 do 20.

POGREGNI ZAVOD

ORIENTE S.R.L. — Prevozi — Poročne Rešilni avtomobili — Pogrebi. Za Slovene 15% popusta. Rep. O. del Uruguay 2651 (ex Camino de Cintura), San Justo, prov. Bs. As. T. E. 51-2500.

ZA DOM

POHISTVO: za jedilnice, spalnice, dnevne sobe, moderno in angleški stil. Tine Kovačič. — T. E. 765-1682.

REDECORA — celotna oprema stanovanj: blago za naslanjače, odeje, zavese, tapete, preproge — Bolívar 224, Ramos Mejía, T. E. 654-0352.

Garden Pools — konstrukcije bazenov - filtri - avtomatično zalivanje — Andrej Marolt, Martinez de Hoz 211, San Miguel, T. E. 664-4374.

SANITARNE NAPRAVE

Sanitarne in plinske naprave — private - trgovske - industrijske - odboritev načrtov — Andrej Marolt, Avellaneda 216, San Miguel, T. E. 664-1656.

SERVIS

Dolenc Lojze — popravila bavne TV, video-kaset, radio-snemalcev, kaset in avdio — Cerviño 3342, San Justo. T. E. 651-2176.

TRGOVINA

Delikatesa Franc Vester — Gana 119 - Capital - (1 kvadra severno od postaje Liniers).

Alpe Hogar — Stane Mehle - vse za vaš dom - L. Vernet 4225 - 1826 Rem. de Escalada - T. E. 248-4021.

GOSPODARSTVO

Zavarovanja M. in H. Loboda — Sarmiento 385, 1. nadst., pis. 10 - Buenos Aires - od 11 do 18.30 - T. E. 312-2127.

Kreditna zadružna SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

Mutual SLOGA — Bm. Mitre 97, 1704 Ramos Mejía - T. E. 658-6574, 654-6438. Od ponedeljka do petka od 10. do 19. ure.

SLOGA — PODRUŽNICA SAN MARTIN — Slovenski dom - Córdoba 129 Tel. 755-1266 - Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 10. do 11. ure (g. Stanko Oberžan).

SLOGA — PODRUŽNICA SLOVENSKA VAS — Hladnikov dom - Msgr. J. Hladnik in Hernandarias - Uraduje ob sredah od 19. do 21. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Marija Gorše).

SLOGA — PODRUŽNICA RAMOS MEJIA. V pritličju poslopja Sloga, Moreno 129. Od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure. T. E. 658-6574 — 654-6438.

SLOGA — PODRUŽNICA CASTELAR Slovenska Pristava - Monte 1851. Uraduje ob četrtkih od 20. do 22. ure in ob nedeljah od 10.30 do 12.30 (g. Nande Česarek).

SLOGA — PODRUŽNICA SAN JUSTO Naš dom (pisarna) H. Irigoyen 2756 T. E. 651-1760. Uraduje ob torkih od 18. do 20. ure in ob nedeljah od 9.30 do 11.30 (gdč. Julka Modra).

Cena največ štirih vrstic □ 12.- za enkratno objavo, za vsak mesec — 4 številke — □ 40.-

SKLEP SREDNJEŠOLSKEGA TEČAJA

,Ravn. Marko Bajuk“

bo v soboto, 19. novembra 1988
v Slovenski hiši

- ob 16.30: razdelitev spričeval
- ob 17.00: zahvalna sveta maša
- ob 18.00: sklepna prireditev

Starši in prijatelji tečaja lepo vabljeni!

PROSLAVA SREBRNOMAŠNIŠKIH JUBILEJEV

P. LOVRA TOMAZINA, PRIMOŽA LANGUSA
IN DR. JURIJA RODETA

bo v nedeljo, 4. decembra 1988 v San Martinu

Ob 11.20 sprejem srebrnomašnikov na dvorišču kolegija Presv. Sreca

Ob 11.30 somaševanje srebrnomašnikov s prelatom dr. Alojzijem Starcem in drugimi slovenskimi duhovniki

Ob 13.00 pozdrav v dvorani Slovenskega doma v San Martinu in nato slavnostno kosilo

Za kosilo si obvezno rezervirajte nakaznice (telef. 768-4595 ali telef. 764-4289) najkasneje do 28. novembra 1988.

Vse rojake lepo vabimo na veliko tombolsko prireditev, ki se bo vršila v nedeljo,

27. NOVEMBRA,

od 16. ure dalje v Našem domu San Justo

- glavni dobitki: BARVNI TELEVIZOR (control remoto) SUŠILEC ZA PERILO — VENTILATOR LESTENEC — POL-DIRKALNO KOLO
- Stotine bogatih nagrad
- Darujte dobitke, kupujte tablice v predprodaji, kajti

za pet tablic
v predprodaji prejmete
dve brezplačno

5 + 2

Rojaki! Od vašega velikodušnega sodelovanja, nakupa tablic v predprodaji in številnega obiska je odvisen uspeh!

Jožko Šavli

Nagelj - slovenska roža

(11)

V češki ljudski metnosti je stiliziran nagelj med najbolj pogostimi motivi ob gartroži, rožmarinu in zlatem jabolku (granat). Nageljnove motiv se pojavljajo tudi v okrasju na pohištvi, na lesenih opažih hiš, na slikah na steklo, v okrasju mašnih bukvic in še posebno na ljudskih vezeninah. Podobno kot slovenski, je tudi češki motiv nageljnove posnet po divji vrsti, zlasti tisti z rdečim cvetom, ki ga ljudstvo imenuje Marijine solze — slzičky panny Marie. Nagelj dokaj pogosto omenja tudi češka ljudska pesem, bodisi kot zdravilno zel ali pa kot prispoljbo dekliske lepote — devčje jak karafáti. Češko ljudsko ime za nagelj je hribček ali hvozdek.

Vzoredje nageljove simbolike pri Čehih in Slovencih je le preveč očitno, da ne bi pomisili na medsebojne vplive. Še zlasti pa v 19. stol., ko pri enih in drugih postane nagelj ljudska roža v najširšem pomenu. Domnevati je, da se je od renesanse dalje, ko je nagelj postal ena izmed Marijinih rož, razširilo njegovo go-

gin cvetjem v slovaškem narodnem okrasu, kjer pa ni izrazit. Za to, da bi ugotovili, koliko je razširjeno gojenje nageljnove in njih uporaba v ljudskih navadah, ni uspelo dobiti podatkov.

Dokaj pogost in izrazit nastopa motiv nageljna v ljudskem okrasju na Ogrskem. Sodijo, da izhaja z Vzhoda, najbrž od Turkov. V ogrski ljudski pesmi pa se redko omenja, le v nekaj primerih. In tedaj ponazarja resnično in globoko ljubezen. V ogrski ljudski pesmi se omenjajo predvsem vrtnica, rožmarin in vijolica. Mnogo večjo vlogo ima nagelj pri Ogrih v ljudskem združilstvu. V zeliščnih knjigah 18. stol. se omenja kot sredstvo proti kapi, sršnji bolečinam in glavobolu. Ogrski Szeklerji na Sedmograškem (danes pod Romunijo) verujejo, da zdravi vrtni nagelj zlatenico. Deltoidasti klinček naj bi pomagal proti bolečinam obist. Okoli Blatnega jezera pa so ljudje verjeli, da divji nagelj vrste kartavžar, če z njim pokadijo prostore, deluje proti urokom.

Nageljne dokaj gojijo tudi v Romuniji. Toda v kulturi starih romunskih pokrajin (Vlaška, Moldavija) nimajo nikakega pomena, karot tudi ne v romunski ljudski pesmi. Najdemo pa jih kot motiv v ljudskem okrasju. Posebno v pokrajini Transilvanija (Sedmograška, Erdeljsko), ki je do prve svetovne vojne spadal na ogrsko. Na tem območju je nageljov motiv razširjen kot sestavina

V slovenski cerkvi Marije Pomagaj ob 9.30 prvo sveto obhajilo.

NEDELJA, 4. decembra:

V Rožmanovem domu ob 11.30 maša za rajne odbornike, nato skupno kosilo.

ZDA

Društvo Triglav je organiziralo v Triglavskem Parku, v Milwaukee, Wisconsin, piknik v čast 25-letnice obstoja slovenske radijske ure, katere nepretrgoma vodita Vladislav Kralj in njegova žena Izabela (starša znane koreografinje Isabelle Kralj-Bambič). Po maši, ki jo je daroval dr. Jože Gole, je bilo skupno kosilo. Na popoldanskem sporednu je nastopil oktet Suha s Koroške, ki je bil na obisku v ZDA.

Klub Oesterreich je organiziral v Milwaukeeju, v dvorani Mount Mary College koncert oktetja Suha s Koroške. Peli so lepo in ubrano nemške, slovenske in angleške pesmi.

V Clevelandu je javna radio postaja WSPN julija meseca ukinila vse etnične oddaje. Etnični radio napovedovalci so organizirali Zvezo etničnih napovedovalcev. V odboru je Tony Petkovšek, ki je imel svojo slovensko oddajo. Omenjena zveza je ob koncu julija organizirala demonstracijo proti ukinitvi etničnih oddaj.

**V nedeljo, 20. novembra, ob 16
v Slovenski hiši**

Proslava na čast Kristusu kralju

- OB 16: PRAZNIČNA SV. MAŠA — SOMAŠEVANJE — za raj. škofa dr. Gregorija Rožmana ob 29-letnici njegove smrti, za raj. msgr. Antonia Oreharja in v prošnjo, da bi bil božji služabnik Friderik Baraga, katerega 120-letnico smrti smo letos obhajali, kmalu proglašen k blaženim. Pel bo mladinski zbor iz San Justa.
- OB 17: IGRA O FRIDERIKU BARAGU „DUH VELIKIH JEZER“
po besedilu Alojza Rebula in v režiji Frida Beznika.
Za kritje stroškov: prostovoljni prispevki.

POČITNIŠKI DOM DR. RUDOLFA HANŽELIČA

sporoča svojim cenjenim obiskovalcem:

STROŠKI ZA STANOVANJE IN HRANO VPLAČANI
V SLOGO DO 15. 12. 1988 SO SLEDEČI:

OTROCI	ODRASLI
od 1-2 let 2-6	6-12 12-18
22 39 63 84 95	
16 35 56 76 84	
10 27 44 62 70	

Doenjenki zastonj!

Popust: na 3. in 4. otroka 5% — od petega otroka naprej 10%.

Možnost vplačevanja s kartou SLOGA.

Po 15. decembru se računajo stroški za hrano po dnevnih cenah.

Pismene prijave poslati na: Počitniški dom dr. R. Hanželča, R. L. Falcón 4158, 1407 Buenos Aires.

Za informacije vam je na uslužbo: Rant France T. E. 629-3016; Jerman Ivan T. E. 769-0976.

okrasja na pohištvi, na prtih in vezinah ter na preprogah.

Gojenje nageljnove je prav tako razširjeno v Bolgariji, vendar nagelj tudi v tej deželi ne igra nikakršne vloge v ljudskem življenju in navadah. Podobno velja tudi za druge narode na Balkanu, za Grke, Makedonice, Srbe, Hrvate.

V vzhodni Evropi se je nagelj uveljavil v ljudskem okrasu deloma pri Rusih, ki cenijo med raznimi vrstami še najbolj vrtnega (D. caryophyllus) in deltoistastega (D. Deltoides). Toda za Ruse nagelj ne predstavlja kake ljudske ali narodne rože, pač pa predvsem simbol revolucije (rdeč nagelj). Že pred oktobrsko revolucijo 1917 je bil znak pravnosti delavskemu razredu. Posvečenih mu je bilo celo nekaj revolucionarnih pesmi. Rdeč nagelj so nosili v majski demonstracijah, ki so bile še pod carji uradno prepovedane. V Ukrayini najdemo motiv nageljna zlasti v okrasju pri umetnosti po cerkvah in samostanih, vendar predvsem na levih strani Dnjepra. Sredi prejšnjega stoletja so bile v Kijevski guberniji zapisane nekatere spomladanske pesmi, v katerih je omenjen tudi nagelj. Sicer pa nagelj tudi pri Ukrayincih nima nikake simbolike.

Za jugozahodno Evropo, to je Pirenački polotok, ni bilo mogoče dobiti jasnih podatkov. Znano je pa, da je tudi v tem predelu gojenje nageljnove razširjeno in da ima ta vlogo v ljudski kulturi, predvsem kot pušljec. Ni pa postal narodni cvet.

Z pravkar podanega pregleda lahko ugotovimo, da se nagelj najbolj uveljavil kot ljudska roža v Franciji, nadalje na Češkem, v novejšem času pa kot znak socialističnega gibanja. Toda le pri Slovencih se je dokončno uveljavil kot narodni cvet, kot simbol slovenstva. In obenem kot simbol čustev in ljubezni.

Upodablja se stiliziran: na nekliko ukrivljenem pečlju dva šilasta lista; cvet sam pa ima največkrat pet lističev, izmed katerih izhajata dva pestiča.